

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četrt leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 24. decembra 1862.

## Kako je z govejo kugo nadalje?

Danes zamoremo naše gospodarje nekoliko s tem potolažiti, kar je c. k. deželno poglavarstvo tržaško krajnski c. kr. deželni vladi 19. dne t. m. pisalo, namreč, da v Trstu in okolici tržaški že 25 dni nobenega sledu več ni o goveji kugi, — da na Goriškem je dosihmal še celó ni bilo, ker bolezen v Rihemberku, na Selu in Vrtojbi itd. ni bila goveja kuga. Le na Istorskem v Grižnjani v okraji bujskem je še, zato je ta okraj zaprt in vse drugo potrebno zavarovanje je ostro zapovedano. — C. k. deželna general-komanda v Zagrebu je pisala 17. dne tega mesca krajnski c. k. vladi, da v 6 nahijah turške Bosne razsaja goveja kuga, pa tudi v Begovorazdolji v Ogulinskem graničarskem okraji, kamor se je iz Ravnogore zatrosila. V Susiči poleg Reke in v Micilah poleg Severina v okraji zagrebske županije imajo sicer hudo bolezen; ali je pa goveja kuga ali ne, še niso izduhtali.

Ako Bog dá in skrb gospósk in ubogljivost vseh gospodarjev, se utegne vendar spet zatreti ta strašna nadloga. Kolikor je nam znano, moremo pohvaliti naše ljudi, da radi ubogajo in zvesto spolnujejo, kar jim gospóska vleva. Ker je vse na tem ležeče, da se prva iskra zatare, preden plamen švigne po deželi, je res tudi treba, da noben gospodar ne skriva bolezni in je ne zatajuje. Pa bi to tudi pametno ne bilo za gospodarja samega, zakaj po §. 51 ces. postave od leta 1859 se gospodarju, kateri brž iz začetka bolezni dá svoje govede po spoznanju c. k. gosposke pobiti, plača vsa živina, kolikor je vredna; če pa jo zataji, ne dobí nič in se, kakor smo v 50. listu rekli, še kaznuje z zaporom in v dnarjih.

## Naša živinoreja. \*)

Umna živinoreja, ki je ena imenitnih stvari našega kmetijstva, se žalibog pri nas še vse preveč zanemarija; naši gospodarji ne gledajo zadosti na to, da bi več klaje za živinico svojo pridelali in jo redili kakor ji gré od leta do leta, ampak tudi s plemeno živino ne ravnaajo, kakor je treba. Ravno s tem pa, da se živina umno izreja in glešta, se klaja (krma) porabi z največim dobičkom, in to je pglavitna skrivnost umnega gospodarstva.

Tukaj bom le več pogreške in nemarnosti, ki se v naših krajih pri živinoreji tako pogostoma nahajajo, omenil, in povedal, kako se jih lahko ogniti.

Pglavitna nemarnost pri naši živinoreji je sploh, da se začne junček prezgodaj spuštati, telica prezgodaj molsti, ali premlad vol vpregati. Kako pa more živinče za vse to pripravno biti, ktero ni do vrha dorastlo in k polni moči prišlo? Ne terjaj od otroka, kar premore le odrasčen človek! Če se junica prezgodaj ubreji, se mora telesna njena moč obračati na mladega, ki ga v sebi nosi, namesti da bi sama sebe krepčala, in ko je tele sto-

rila, se mora dati molsti, to pa ji spet moč jemlje. Ravno taka napaka je pri mladih volčih, če se prezgodaj upregajo, dokler niso dostojno močni; vedno uprežena živina ne more močna postati, tem bolj se zamori in majhna ostane. Prav očitno pa se vidi škoda velika prezgodne rabe v tem, da junci za plemo opešajo že v 3. letu.

Vsem tem napakam v okom priti je lahko. Ne spuščaj junice k biku, dokler ni poldrugo ali dve leti stara; ne boj se, da pojanje zamoriš ali da jalova ostane, če tako dolgo zadržuješ plemenjenje; pokladaj ji manj ali saj manj tečne klaje, pa ji boš vkrotil prezgodnje pojanje. Vošov pa ne vpregaj, če niso po 3 do poli četrto leto stari.

Tudi kadar se živina različnih rodov zbira za plemo ali se, kakor živinorejci pravijo, živina „križema“ pari, glej, da se najbolja živina pari in sicer taka, ki ima po rodu svojem že stanovitno dobro lastnost. Če imaš, postavimo, bika lepe postave na zbero, vzemi ga za plemo, in pusti takega, ki je slabo izdelan, če tudi je mati njegova dobra mlekarca bila.

Velika napaka naše živinoreje je dalje, da gospodar nima zadosti klaje; kdor redí na priliko 8 govejih živinčet, krme ima pa komaj za 6, k večemu za 7 repov, za božjo voljo, kako bo 8 repov preredit, če ima krme le za kakošnih 6! — Rajtenga je lahka. 100 centov klaje potrebuje živinče najmanj za celo leto, če namreč seno, slamo in vso drugo skupaj vzamemo; če pa je ima kdo le 6—700 centov, kako bo 8 goved preredit? Dobro krmiti (futrati) živino, potem pa zahtevati od nje, da dobro dela: to naj nam je pglavitno vodilo. Zato se mora pa pred vsem drugim skrbeti, da si obilo in dobre krme napravimo; kdor si obilo klaje napravi, ima pri tem dvojni dobiček, prvič pridelava več žita na svojem polji, če ga leto za letom dobro gnojí, drugič se mu dobro rejena živina pa bogato splačuje. Zato je pa treba, da se tudi poleti živina v hlevih redí in ne goni po spašnikih; — to pa nam kaže, da je treba občne spašnike (gmajne) razdeliti in v njive in senožeti in travnike podelati, da se več žita in krme pridelava. To bo sčasoma tudi našo živinorejo malo po malem, pa gotovo na višo stopnjo povzdignilo.

Goveja živina naše dežele se dá zboljšati, ako umno ravnamo v treh rečeh: da jo namreč umno izrejam, kakor smo rekli, — da skrbimo za dovelj klaje, in da je čedna in snažna.

Tudi pri živinoreji je treba vediti, da tisti zaostaja, kateri ne napreduje s časom; drugi ga bojo kmali prekosili, in zguba mu je gotova.

Na Bokaleah.

Jož. Fr. Seunig.

## Gospodarske skušnje.

(Da se krompir gnjilobe obvaruje). M. J. Le-maire je akademii vednosti v Parizu naznanil pomoček, s katerim se krompirjeva bolezen gotovo odvrne. Ta pomoček je premogov katran (Steinkohlentheer), s katerim se pa tako-le ravna. Da katran (kolomazu ali šmiru podobna stvar), ako pride na krompir, mu kalí in rasti ne zamori,

\*) Čeravno so „Novice“ že cele debele bukve o tej zadevi pisale, vendar ponavljajo ta nauk, ker dobra stvar ni nikoli bob v steno. Vred.